

VRIJWILLIGERS IN VORM(ING)

**Educatiebehoeften van vrijwilligers
in de regio Gent-Eeklo**

Greet De Brauwere & Nancy De Blicck

VOORWOORD

In deze brochure vindt u de voornaamste conclusies van een onderzoek naar de educatieve behoeften van vrijwilligers uit de lokale sociaal-culturele verenigingen.

De volkshogeschool Vormingplus Gent-Eeklo nam het initiatief voor deze studie. Als organisator en stimulator van niet-formele vorming kent Vormingplus het belang van de vrijwilligers in die sector. Om ze ook efficiënt te kunnen ondersteunen is het belangrijk om uit te zoeken waar de noden aan vorming bij die vrijwilligers liggen.

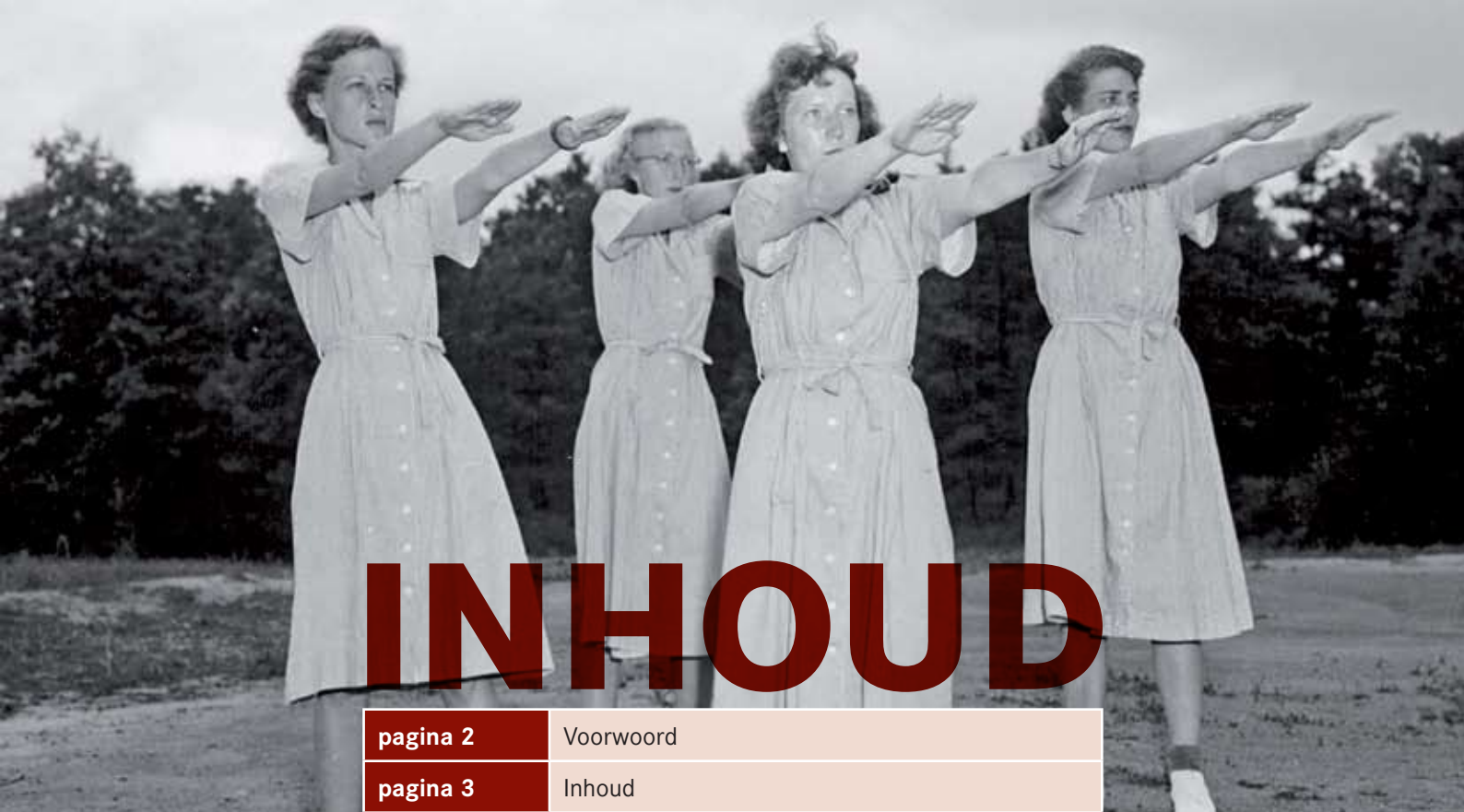
Dit project werd opgezet in samenwerking met onderzoekers van het Departement Sociaal-Agogisch Werk van Hogeschool Gent, en met de steun van de Provincie Oost-Vlaanderen en CERA. Het werd uitgevoerd door medewerkers van Vormingplus, lectoren en een laatstejaars stagiair van Hogeschool Gent.

Wij hopen dat de resultaten van deze studie een bron zijn van informatie en inspiratie voor alle belanghebbenden. Daarbij denken we aan de vele beroepskrachten en bestuursvrijwilligers uit de verenigingen. Maar evenzeer aan de vormingsinstellingen en de lokale beleidsverantwoordelijken die een degelijk vormingsbeleid en een aangepast vormingsprogramma willen uittekenen.

Ten slotte is het onze wens dat dit bescheiden onderzoek een aanzet kan zijn om met de vele betrokkenen verder na te denken over de uitdagingen voor het vrijwilligerswerk in het kader van het levenslang en levensbreed leren. Dat het, kortom, de dialoog en de samenwerking stimuleert.

Frank Dierickx
Coördinator algemene zaken
Vormingplus Gent-Eeklo

Elisabeth Seeuws
Stafmedewerker 'vorming voor vrijwilligers'
Vormingplus Gent-Eeklo

INHOUD

pagina 2	Voorwoord
pagina 3	Inhoud
pagina 4	Wat doet Vormingplus Gent-Eeklo?
pagina 6	Waarom hebben we aandacht voor educatieve behoeften van vrijwilligers in de regio?
pagina 8	Hoe gingen we aan het werk?
pagina 10	Wie heeft meegewerkt aan de schriftelijke bevraging?
pagina 11	Wat viel ons op bij de resultaten van de schriftelijke bevraging? De respondent als vrijwilliger De vereniging van de respondent Vormingsthema's voor vrijwilligers Randvoorwaarden voor vormingsactiviteiten voor vrijwilligers
pagina 19	Wat viel ons op bij de resultaten van de focusgroepgesprekken?
pagina 20	Interessante bronnen
pagina 22	Dankwoord
pagina 23	Colofon

WAT DOET VORMINGPLUS GENT-EEKLO?

Levenslang leren

Vormingplus Gent-Eeklo stimuleert het levenslang leren. In een snel veranderende samenleving is blijven leren voor elke burger noodzakelijk om bij te blijven, maatschappelijk te participeren en zich een kritische mening te vormen.

Educatie is een recht voor iedereen. Als volkshogeschool hebben wij de maatschappelijke opdracht om dit recht voor zoveel mogelijk mensen in onze regio te helpen realiseren en actief drempels te verlagen voor individuen en groepen die minder kansen hebben om dit recht op te nemen.

Niet-formeel leren

Naast de talrijke actoren uit het onderwijs en de beroepsopleiding (de formele educatie) werken heel wat diensten en organisaties op het domein van de niet-formele educatie.

Niet-formeel leren is anders dan leren op school of een cursus volgen voor het werk.

Men neemt deel in zijn vrije tijd, de vormingen leiden niet tot een diploma en zijn niet zomaar gericht op het verwerven van kennis of vaardigheden. Het alledaagse leven van mensen is het vertrekpunt voor het niet-formeel leren binnen het sociaal-cultureel werk. In de vormingen is veel aandacht voor de inbreng van ervaringen van de deelnemers en voor het leren van elkaar.

Opdrachten van Vormingplus

Om het levenslang leren te stimuleren kreeg Vormingplus van de Vlaamse overheid volgende opdrachten:

- De organisatie in de regio van een niet-formeel vormingsaanbod dat aansluit bij de behoeften en de interesses van zoveel mogelijk mensen en groepen, en dat zeer toegankelijk is: betaalbaar en in de eigen buurt.
- Overleg organiseren en samenwerken met andere aanbieders en organisaties. In de eerste plaats met culturele partners zoals sociaal-culturele organisaties, cultuurcentra, bibliotheken, vormingsinstellingen, maar ook met partners uit andere sectoren zoals welzijn, onderwijs en de integratiesector.
- Zorgen voor de promotie van dat breed en gevarieerd vormingsaanbod in de regio.

WAAROM HEBBEN WE AANDACHT VOOR EDUCATIEVE BEHOEFTE VAN VRIJWILLIGERS IN DE REGIO?

Vrijwilligerswerk is belangrijk

Eén op zes Vlamingen zet zich actief in als vrijwilliger. Door hun inzet bestaan er talloze initiatieven voor ondersteuning van anderen, voor ontmoeting en ontspanning, voor maatschappelijke ontwikkeling en solidariteit.

Het vrijwilligerswerk is een maatschappelijk relevante thematiek. Het werpt een dam op tegen de individualisering van de samenleving en draagt onmiskenbaar bij tot gemeenschapsvorming.

Nieuwe uitdagingen voor vrijwilligers

Het vrijwilligerswerk staat vandaag voor een aantal uitdagingen.

Het profiel van de vrijwilliger verandert. Dat is een belangrijke verschuiving. De vrijwilliger voelt zich minder gebonden aan één vereniging en kiest veel meer welk engagement hij of zij opneemt. Daardoor zijn vrijwilligers aantrekken, inzetten, motiveren en behouden, relevante thema's voor de meeste verenigingen.

Verder neemt de aandacht van de overheid voor het vrijwilligerswerk toe. Een aantal wettelijke verplichtingen zijn daar het gevolg van. Denk aan de vzw-wet, de vrijwilligerswet en de verzekeringsplichten.

Een derde evolutie is de professionalisering van het vrijwilligerswerk. Om hun taak goed te doen, hebben vrijwilligers kennis, vaardigheden en competenties nodig, die vergelijkbaar zijn met die van beroepskrachten. In de palliatieve zorg wordt een opleiding voorzien voor vrijwilligers. Elke vereniging heeft iemand nodig met voldoende boekhoudkundige kennis. Er wordt meer kwaliteit verwacht van de organisatie en promotie van activiteiten.

Deze verschuivingen doen de vraag naar ondersteuning groeien. De sector van de niet-formele educatie heeft hierbij zeker een rol te spelen.

Vrijwilligerswerk en educatie

Mensen leren hun leven lang en dat op alle mogelijke levensdomeinen. De idee dat men niet meer hoeft te leren als men zijn diploma op zak heeft, gaat dus niet op. Als mens leert men altijd en overal.

Wie als vrijwilliger aan de slag is, is vanzelf bezig met leren in een niet-formele of informele context. Als we het hebben over levenslang en levensbreed leren binnen de niet-formele educatie, kunnen we dus niet om de vrijwilligers heen.

In het Europese beleidsdiscours over educatie, wordt gepleit voor een behoeftegericht, educatief aanbod om te kunnen voldoen aan de actuele en toekomstige maatschappelijke uitdagingen.

De niet-formele volwasseneneducatie is onder andere gericht op het actief participeren in de democratische samenleving en op het versterken en vernieuwen van het sociale weefsel. Vanuit die invalshoek vormen vrijwilligers een evidente doelgroep voor de volkshogescholen.

Hoe kunnen de volkshogescholen de draagkracht van de vrijwillige medewerkers zinvol ondersteunen? Waar liggen hun concrete educatiebehoeften? Vormingplus Gent-Eeklo heeft de ambitie om daarop een antwoord te formuleren. De uitwerking van dit onderzoek is daar een betekenisvolle stap in.

HOE GINGEN WE AAN HET WERK?

Doelstelling en doelgroep

De algemene doelstelling van dit onderzoek is het in kaart brengen van educatieve behoeften van vrijwilligers die actief zijn in de regio Gent-Eeklo, om van daaruit een kwalitatief vormingsaanbod voor deze vrijwilligers te kunnen organiseren.

De doelgroep bestaat uit vrijwilligers die actief zijn in lokale verenigingen en lokale afdelingen van verenigingen uit het sociaal-culturele veld in de regio Gent-Eeklo.

We focussen hierbij op het identificeren van behoeften van deze vrijwilligers met betrekking tot het vormingsaanbod in de regio Gent-Eeklo.

De resultaten geven handvaten aan vormingsinstellingen, vrijwilligersorganisaties en lokale beleidsverantwoordelijken, om bij te dragen tot een educatief aanbod voor vrijwilligers. Een aanbod dat (meer) mogelijkheden biedt voor een vrijwilliger om zijn of haar taken op een competente manier binnen of in functie van de vereniging waar te maken.

Aanpak

We kozen voor een combinatie van een kwantitatieve en kwalitatieve bevraging. Het kwantitatieve luik was gericht op vrijwilligers 'aan de basis', nl. vrijwilligers die taken opnemen in lokale verenigingen. In het kwalitatieve gedeelte van het onderzoek lieten we deskundigen en maatschappelijk relevante actoren met betrekking tot het onderzoeksthema aan het woord.

Het onderzoek kende een gefaseerd verloop:

Fase 1 Literatuurstudie

In een beperkte literatuurstudie raadpleegden we literatuur over sociaal-cultureel volwassenenwerk in het algemeen en educatiebehoeften van vrijwilligers in deze sector in het bijzonder.

Fase 2 Schriftelijke bevraging

401 voorzitters, ondervoorzitters en/of secretarissen van verenigingen in de regio Gent-Eeklo kregen informatie over het onderzoek en werden gevraagd om drie vragenlijsten te laten invullen door vrijwilligers uit hun vereniging.

De respondenten definieerden zichzelf als vrijwilliger of werden als vrijwilliger aangesproken door de verantwoordelijke van hun vereniging.

De vragenlijst bestond uit vijf delen:

- 1** deelname van de respondent aan vormingsactiviteiten m.b.t. bepaalde thema's;
- 2** interesse van de respondent voor vormingsactiviteiten m.b.t. bepaalde thema's;
- 3** randvoorwaarden die voor de respondent belangrijk zijn om vorming te volgen;
- 4** gegevens over de vereniging waarin de respondent als vrijwilliger actief is;
- 5** algemene persoonsgegevens van de respondent.

Fase 3 Focusgroepsgesprekken

Voor het kwalitatieve onderzoeksluik organiseerden we twee focusgroepsgesprekken. Aan deze focusgroepen participeerden beroepskrachten uit sociaal-culturele en welzijnsverenigingen, educatieve medewerkers van vormingsinstellingen, voorzitters van adviesraden en sleutelfiguren uit de regio. Bij de eerste groep waren negen personen betrokken, bij de tweede zeven. Na een korte presentatie van het onderzoek en een voorstellingsronde van de deelnemers, kwamen tijdens de focusgroepsgesprekken drie items aan bod:

- 1** vormingsthema's voor vrijwilligers;
- 2** succesvol vormingsaanbod voor vrijwilligers;
- 3** andere verwachtingen met betrekking tot vorming voor vrijwilligers in de regio Gent-Eeklo.

WIE HEEFT MEEGEWERKT AAN DE SCHRIFTELIJKE BEVRAGING?

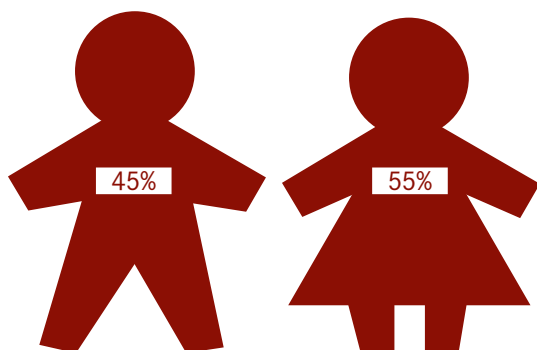
115 verenigingen uit de regio Gent-Eeklo werkten mee aan het onderzoek. Samen zorgden ze voor 246 ingevulde vragenlijsten.

Leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 57 jaar. De jongste respondent is 18 jaar en de oudste 82 jaar.

Geslacht

45% mannen en 55% vrouwen vulden de vragenlijst in.

Opleidingsniveau

De meerderheid (48,9%) van de respondenten heeft een diploma behaald aan een hogeschool of universiteit. Bij een ruime groep (39,9%) is het hoogst behaalde diploma er één van het secundair onderwijs. Slechts een beperkte groep respondenten (respectievelijk 7,7 en 3,5%) heeft een getuigschrift van het lager onderwijs of geen diploma.

Werksituatie

De vrij hoge gemiddelde leeftijd zorgt er voor dat bijna de helft (45,6%) van de respondenten gepensioneerd is. Zowat alle andere respondenten hebben een job. Een enkeling (0,8%) is werkzoekend.

WAT VIEL ONS OP BIJ DE RESULTATEN VAN DE SCHRIFTELIJKE BEVRAGING?

DE RESPONDENT ALS VRIJWILLIGER

Vrijwillig engagement in meer dan één vereniging is, vooral bij mannen, niet uitzonderlijk.

61% van de respondenten is in meer dan één vereniging actief als vrijwilliger. Het zijn vooral de mannen die zich in meerdere verenigingen als vrijwilliger engageren. Vrouwen kiezen eerder voor één vereniging.

We vroegen de respondenten om hun antwoorden te baseren op de vereniging waar ze als vrijwilliger het meest actief zijn.

Vrijwilligers zijn trouw aan hun vereniging

Een zeer grote groep respondenten (80,9%) is meer dan vijf jaar actief als vrijwilliger in een vereniging.

Tot vijf uur per week vrijwilligerswerk, maar ook méér

De meeste respondenten (63,1%) fungeren tot vijf uur per week als vrijwilliger in de vereniging. Bijna een vierde (22,6%) doet dit tussen de zes en tien uur per week. Kleinere aantallen respondenten besteden elf tot vijftien (7,4%) of zestien tot twintig (2,8%) uur aan hun vrijwillig engagement in de vereniging. En er is zelfs een beperkt percentage (4,1%) respondenten dat aangeeft meer dan twintig uur per week actief te zijn als vrijwilliger in de vereniging.

Een diversiteit aan taken voor vrijwilligers

Heel wat (86,4%) respondenten nemen in hun vereniging beleidstaken op zich. Deze mensen zijn bestuurslid in de vereniging of hebben een leidinggevende functie.

Daarnaast voeren de respondenten als vrijwilliger ook administratieve taken uit. 40,8% van de respondenten geeft aan dat ze de boekhouding van de vereniging verzorgen, verantwoordelijk zijn voor de redactie van het tijdschrift van de vereniging en/of de website van de vereniging onderhouden.

Bijna een derde (31,1%) van de respondenten noemt zichzelf verantwoordelijk voor uitvoerende en zorgtaken in de vereniging. Het gaat hier onder andere om het uitvoeren van allerlei klusjes, het openhouden van de bar, de animatie voor de kinderen, enzovoort. Een laatste groep taken die door de respondenten genoemd worden, zijn de educatieve taken, waaronder het geven van vorming, het begeleiden van cursussen, het trainen van leden, het gidsen van leden en niet-leden. Voor dit soort taken spant ongeveer een tiende van de respondenten (11,8%) zich in.

DE VERENIGING VAN DE RESPONDENT

Respondenten uit 27 gemeenten

Vormingplus Gent-Eeklo bedient met haar werking mensen uit de 27 gemeenten van de regio Gent-Eeklo. Aan de respondenten werd gevraagd om aan te duiden in welke gemeente of gemeenten de vereniging werkt waarin zij als vrijwilliger actief zijn. De respondentengroep bestaat uit vrijwilligers in verenigingen uit alle 27 gemeenten. Diverse respondenten hebben aangegeven dat hun vereniging in meerdere gemeenten werkzaam is. Een kwart van de respondenten (23,5%) komt uit verenigingen in Gent. Het minst vertegenwoordigd zijn respondenten uit verenigingen met een werking in de gemeenten Waarschoot, Moerbeke en Knesselare. Tussen 5 en 10% van de respondenten is actief als vrijwilliger in een vereniging uit Zulte, Eeklo, Oosterzele, Deinze, Maldegem, Destelbergen, Aalter, Evergem en/of Merelbeke. Voor de andere gemeenten (Wachtebeke, Sint-Martens-Latem, Gavere, Zelzate, Lovendegem, Kaprijke, Zomergem, Nevele, Sint-Laureins, De Pinte, Assenede, Lochristi, Nazareth, Melle) vermeldde tussen 1 en 5% van de respondenten dat de vereniging waar zij als vrijwilliger actief zijn, een werking heeft in deze gemeente.

Een verenigingsleven met een lange geschiedenis

De vereniging waar de respondent vrijwilliger is, bestaat in bijna de helft (45,5%) van de gevallen meer dan 50 jaar. Slechts een beperkt aantal respondenten (respectievelijk 2,6 en 1,3%) is vrijwilliger in een vereniging die 11 tot 20 jaar of minder dan 10 jaar bestaat. Opmerkelijk is dat 7,7% van de respondenten niet weet hoe lang zijn vereniging reeds een werking heeft.

Veel vrijwilligers houden de vereniging draaiend

80,5% van de respondenten is actief in een vereniging met 6 of meer vrijwilligers.

Vrijwilligers kunnen rekenen op de steun van (de koepel van) hun vereniging

Meer dan 90% van de respondenten kan rekenen op één of andere vorm van ondersteuning van de vereniging. De meest vermelde vormen van ondersteuning zijn:

- het organiseren van vormingsactiviteiten voor vrijwilligers;
- het informeren over vormingsactiviteiten voor vrijwilligers;
- het coachen van vrijwilligers door een beroepskracht;
- het terugbetalen van vrijwilligers die een vormingsactiviteit volgden.

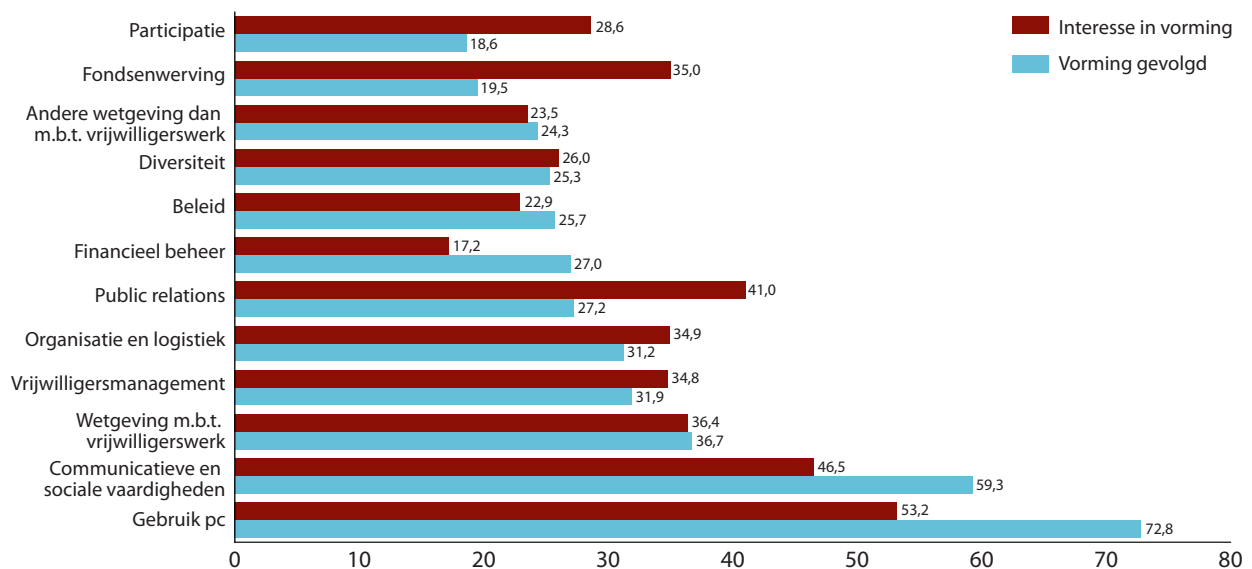
VORMINGSTHEMA'S VOOR VRIJWILLIGERS

We vroegen de respondenten om aan te duiden rond welke thema's zij reeds vorming hebben gevolgd in het kader van hun vrijwilligersactiviteiten. We vermeldden zelf 12 soorten thema's en gaven de respondenten de kans om nog andere thema's aan te vullen. Per thema kon de respondent vervolgens aanduiden rond welke onderwerpen hij/zij reeds

vorming volgde. Ook daarbij kon de respondent aanvullingen maken als hij/zij nog rond andere dan de vermelde onderwerpen vorming volgde binnen dat thema. We gingen op dezelfde manier aan het werk bij het bevragen van de interesses van de respondenten in thema's en onderwerpen van vormingsactiviteiten.

Grafiek 1 Overzicht van de thema's waarrond de respondenten reeds vorming volgden en waarin ze interesse hebben om in de toekomst vorming te volgen

De pc spreekt aan

'Computergebruik' is een thema waarrond een ruime meerderheid (72,8%) van de respondenten reeds vorming volgde en meer dan de helft (53,2%) van de respondenten heeft hierin interesse als thema voor een toekomstige vorming.

Zowat alle verenigingen worden geconfronteerd met een aantal administratieve taken die het best via de pc kunnen uitgevoerd worden. Heel wat respondenten schoolden zich reeds bij om een basiskennis van het pc-gebruik te verwerven en hun interesse is nu meer verschoven naar pc-gebruik in functie van het promoten van de vereniging.

Communicatieve en sociale vaardigheden om het werken in groep te bevorderen

Bijna 60% van de bevroagden volgde al vorming rond het thema communicatieve en sociale vaardigheden en bijna de helft (46,5%) is geïnteresseerd om in de toekomst dergelijke vorming(en) te volgen. Vooral vorming die te maken heeft met vergaderen, spreken voor een groep en samenwerken in team doen het goed bij de respondenten.

Pr als middel om leden aan te trekken en te houden

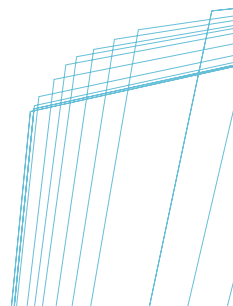
Ongeveer een vierde (27,2%) van de respondenten volgde vorming rond public relations, maar meer dan 40% zou dat in de toekomst willen doen. Het gaat daarbij in de eerste plaats om pr in de vorm van promotie van activiteiten of om leden te werven.

Vrijwilligers als essentiële schakel in het verenigingsleven

Vormingsactiviteiten met vrijwilligersmanagement als thema, werden door ongeveer een derde (31,9%) van de respondenten bijgewoond. Een zelfde percentage respondenten vindt dit een interessant thema voor toekomstige vorming. Vooral het motiveren en rekruteren van vrijwilligers zou daarbij aan bod moeten komen.

Wetgeving laat vrijwilligers niet onberoerd

Van de respondenten heeft 36,7% vorming gevolgd en 36,4% toont interesse voor vorming die te maken heeft met wetgeving rond vrijwilligerswerk. Naast de wetgeving die te maken heeft met het statuut van vrijwilligers krijgen vrijwilligers in een vereniging ook rechtstreeks en onrechtstreeks te maken met andere wetgeving, zoals wetgeving over het beroepsgeheim en het verkrijgen van vergunningen en vzw-wetgeving. Van de bevroagde vrijwilligers heeft een vierde (24,3%) over één of meerdere van deze onderwerpen vorming gevolgd. Ongeveer eenzelfde percentage toont interesse voor vorming in de toekomst rond dit thema. Zeker als het om vzw-wetgeving gaat.

Het zijn de activiteiten die het doen

Bij het thema organisatie en logistiek zegt een derde van de respondenten dat ze hierover vorming volgden of dit in de toekomst willen doen. Het gaat daarbij in de eerste plaats om vorming die te maken heeft met het programmeren van activiteiten.

Het thema participatie werd door ons nader omschreven als het enerzijds toegankelijk en anderzijds aantrekkelijk maken van het verenigingsaanbod voor iedereen. 18,6% van de respondenten volgde hierover al vorming en 28,6% wil dit doen in de toekomst.

Geld maakt de vereniging gelukkig

Dat geld belangrijk is om een vereniging draaiende te houden, is een veel gehoorde uitspraak. Maar het beheren van de financiën van de vereniging is vaak de taak van een enkele vrijwilliger in de vereniging. Het spreekt voor zich dat daardoor minder bevroegden (17,2%) interesse toonden voor vorming over het thema financieel beheer. Iets meer dan een vierde (27,0%) schoolde zich hier al over bij.

Over fondsenwerving volgde zowat 20% van de respondenten vorming. Maar nogal wat respondenten (35%) willen hierover meer te weten komen, met name over het aanvragen van subsidies.

Plaats voor anders én gelijk zijn in de vereniging

Ongeveer een vierde (25,3%) van de respondenten volgde in het verleden al eens vorming over het thema diversiteit. Bij de meerderheid ging deze vorming over omgaan met mensen met een handicap of met mensen van andere generaties.

Bij de vraag naar interesse voor vorming rond dit thema, reageert 26% positief. Daarbij scoort het item omgaan met mensen met een handicap het laagst, terwijl omgaan met gelijkenissen en verschillen in het algemeen de respondenten aanspreekt.

Beleidstaken – ja, vorming over beleidstaken – tja

Hoewel meer dan 80% van de bevroegde vrijwilligers aangaf een aantal beleidstaken uit te voeren in zijn vereniging, heeft slechts een vierde (25,7%) vorming gevolgd rond het thema beleid. Daaronder verstaan we: visieontwikkeling binnen de vereniging; op lange termijn plannen, uitvoeren en bijsturen in de vereniging; invloed uitoefenen op het beleid van de gemeente; inspraak en participatie binnen de gemeente. Iets meer dan een vijfde (22,9%) van de respondenten zou in de toekomst vorming willen volgen over dit thema.

Er is meer

We gaven in het bovenstaande een aantal thema's aan, die vrijwilligers al dan niet aantrekken als het gaat om het volgen van vorming. Het spreekt vanzelf dat vrijwilligers niet alleen leren als ze aan een vormingsactiviteit deelnemen, maar dit evengoed doen in hun dagdagelijkse vrijwilligerswerk. Eén van de respondenten verwoordde dit als volgt: "Gewoon door als vrijwilliger aan het werk te zijn leer ik al zoveel bij. We leren ook van elkaar. Daarom vind ik het niet nodig om nog vorming te volgen."

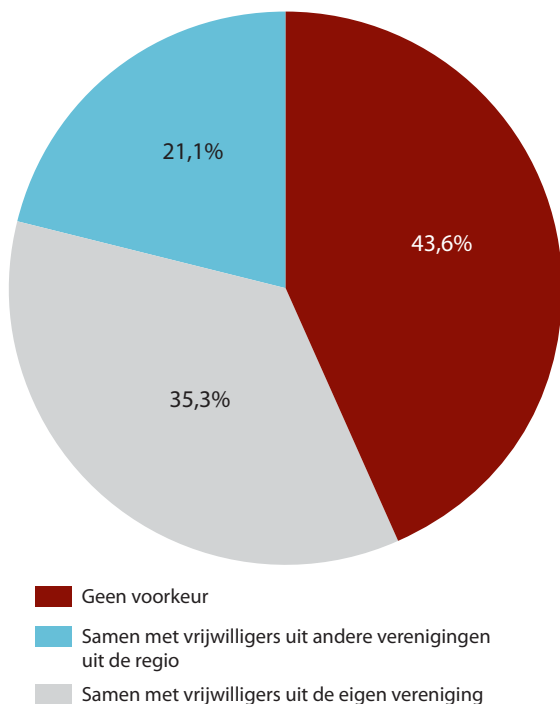
RANDVOORWAARDEN VOOR VORMINGSACTIVITEITEN VOOR VRIJWILLIGERS

Hoe interessant of aantrekkelijk een onderwerp van een vorming ook mag zijn, vaak haken mensen af omdat er niet voldaan is aan een aantal randvoorwaarden die hen kunnen overtuigen en/of hen de mogelijkheid bieden om aan een specifieke vorming deel te nemen. Omdat Vormingplus Gent-Eeklo ook daarmee rekening wil houden bij het ontwikkelen of bekend maken van vorming voor vrijwilligers, vroegen we de respondenten om hun mening te geven over een aantal van deze randvoorwaarden.

Onder elkaar

Het groepsverband waarin een vorming plaatsvindt, is voor veel respondenten van geen belang. Wie wel een voorkeur heeft op dat vlak, verkiest vormingen met vrijwilligers uit de eigen vereniging.

Grafiek 2 De deelnemers waarmee de respondent bij voorkeur vorming volgt

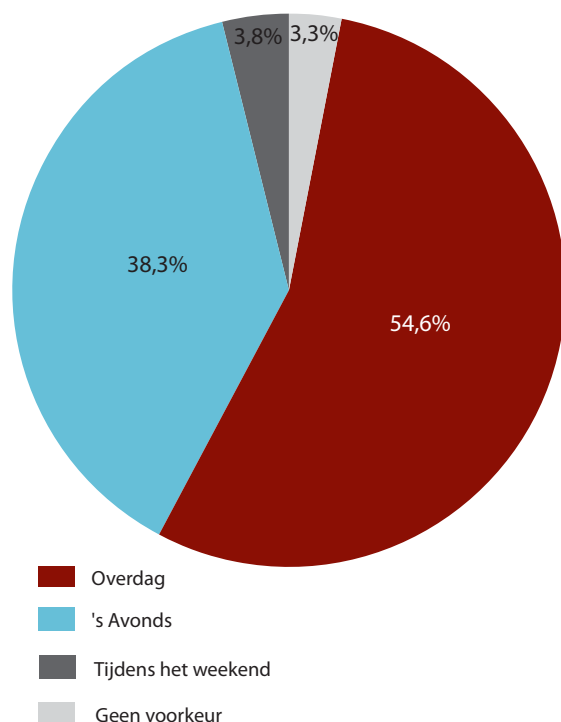
Geen interesse in de zomer

De maanden februari, maart, oktober en november dragen de meeste voorkeur weg om vorming te volgen. Vormingen in de maanden juni, juli en augustus kennen het minste succes.

En ook niet tijdens het weekend

Het moment waarop een vorming plaatsvindt, speelt voor de overgrote meerderheid van de respondenten wel degelijk een rol: slechts 3,8% heeft hierover geen uitgesproken mening, zo is te zien in onderstaande grafiek. Iets meer dan de helft (54,6%) van de respondenten volgt bij voorkeur overdag vorming, een ruime groep van 38,3% doet dit het liefst 's avonds en een enkeling (3,3%) prefereert het weekend voor het volgen van vorming.

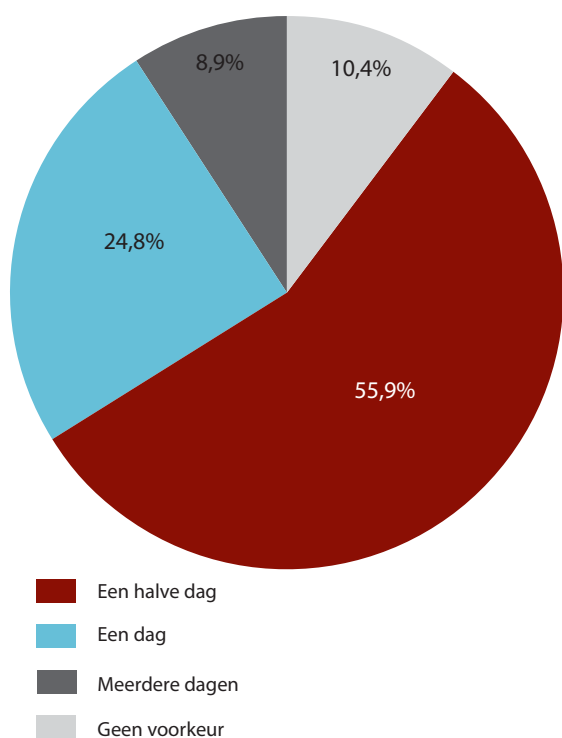
Grafiek 3 Het tijdstip waarop de respondent bij voorkeur vorming volgt

Een halve dag is ideaal

Voor 10,4% van de respondenten speelt de duur van een vorming geen rol. Ruim de helft (55,9%) van de bevroagde vrijwilligers vindt een halve dag ideaal voor een vorming, terwijl een vierde (24,8%) voor een volle dag kiest. De rest (8,9%) houdt van vormen die meerdere dagen duren.

Grafiek 4 De voorkeur van de respondent voor de duur van de vorming

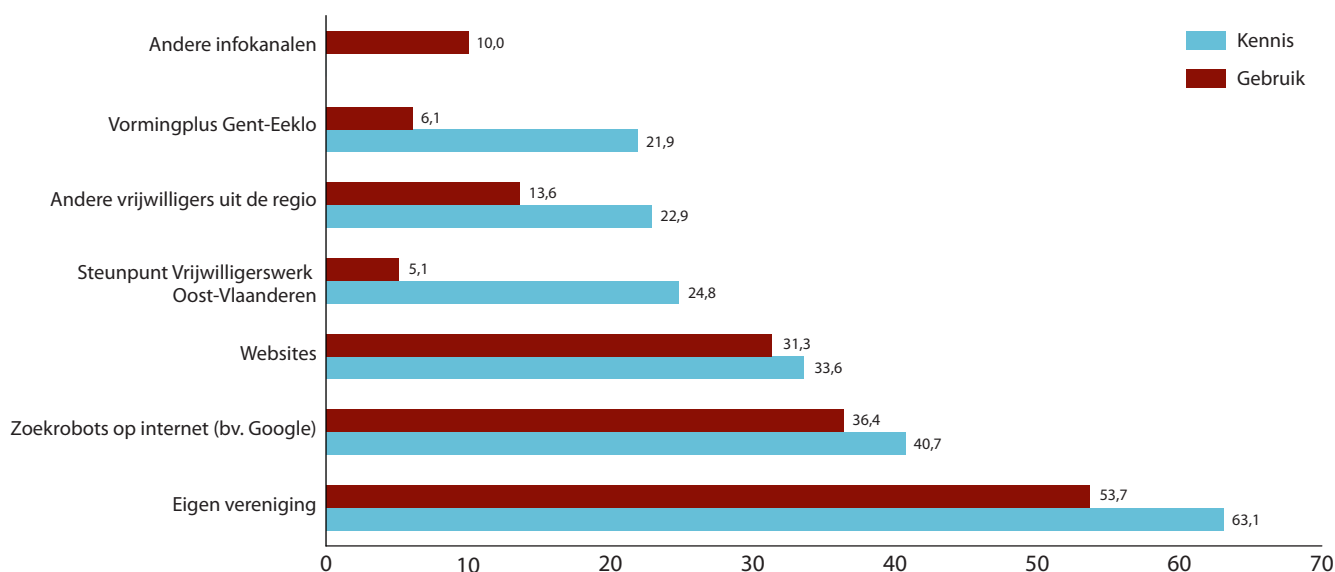

Info over vorming komt vooral van de eigen vereniging

Wie niet weet of een vorming wordt georganiseerd kan zich natuurlijk niet engageren om deze te volgen. Daarom gingen we na in welke mate de respondenten een aantal infokanalen voor vrijwilligers in de regio kennen en gebruiken.

De eigen vereniging is het meest gekend en wordt het meest gebruikt als informatiekanal over vorming voor vrijwilligers: 63,1% van de respondenten weet dat hij hiervoor bij zijn vereniging terecht kan en 53,7% doet dit ook effectief. Het minst gekend is Vormingplus Gent-Eeklo: slechts een vijfde van de respondenten is ervan op de hoogte dat ze bij deze organisatie terecht kunnen voor informatie over vorming voor vrijwilligers. Bovendien is er slechts een zeer kleine groep die ook effectief gebruik maakt van deze dienst, met name 6,1%. Enkel Steunpunt Vrijwilligerswerk Oost-Vlaanderen heeft daarvoor nog minder succes: 5,1% van de respondenten vermeldde hiervan gebruik te maken als informatiekanal over vorming.

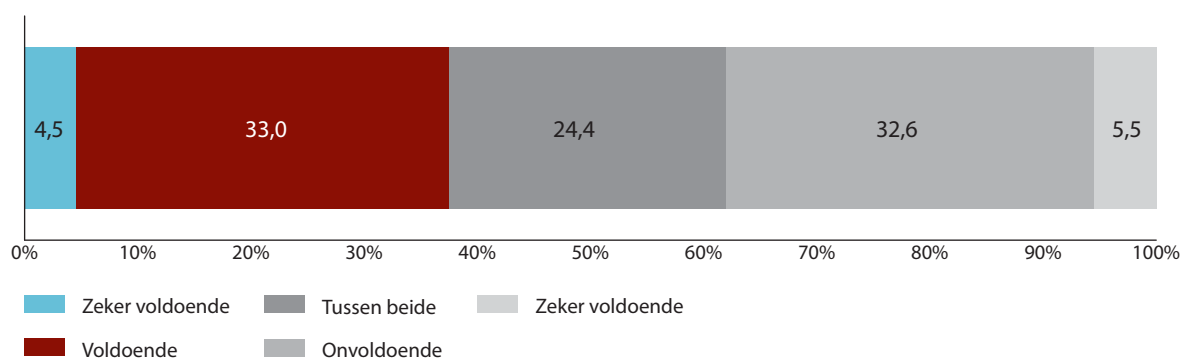
Grafiek 5 De kennis en het gebruik van infokanalen over vorming in de regio

Meer informatie graag

We vroegen de respondenten of ze zich al dan niet voldoende geïnformeerd voelen over het vormingsaanbod voor vrijwilligers in de regio. Een kleine groep (4,5%) respondenten voelt zich zeker voldoende geïnformeerd over dit aanbod en 33% zegt voldoende geïnformeerd te zijn. Ongeveer hetzelfde aantal (32,6%) krijgt naar eigen zeggen onvoldoende informatie over het vormingsaanbod, terwijl 5,5% zelfs aangeeft zeker onvoldoende informatie te krijgen.

Grafiek 6 De mate waarin de respondenten zich voldoende geïnformeerd voelen over het vormingsaanbod voor vrijwilligers in de regio

WAT VIEL ONS OP BIJ DE RESULTATEN VAN DE FOCUSGROEPGESPREKKEN?

Een focusgroep is een gestructureerd gesprek van een kleine groep van belanghebbenden, begeleid door een ervaren gespreksleider. De methode is ontworpen om informatie te verkrijgen over de voorkeuren en waarden van mensen met betrekking tot een bepaald onderwerp en om te kunnen verklaren waarom ze die meningen hebben. Tijdens een focusgroep wordt een gestructureerde discussie van een interactieve groep in een tolerante, geruimtelijke omgeving geobserveerd.

Voor dit onderzoek hebben we voor de methodiek focusgroepen gekozen met als doel de uitkomst van de schriftelijke bevraging al dan niet te bevestigen en/of aan te vullen. In twee afzonderlijke groepen wisselden de participanten aan de focusgroepgesprekken ideeën uit aan de hand van drie vragen.

Welke vormingsthema's zijn er belangrijk en/of interessant voor vrijwilligers in de regio?

- Thema's bedoeld voor het bestuur van de vereniging: vernieuwing van het bestuur, managementtechnieken, omgaan met de toenemende complexiteit van verenigingen, taakverdeling binnen het bestuur, verjonging, ...
- Thema's over communicatie: vergaderen, omgaan met conflicten, ...
- Thema's die te maken hebben met vrijwilligers: rekruteren, motiveren, coachen, ...
- Thema's die te maken hebben met het activiteitenprogramma van verenigingen: activiteiten programmeren, bekend maken, ...
- Thema's die de eigen vereniging overstijgen: samenwerken op lokaal vlak (over verenigingen heen), ...
- Naast thema's voor vormingsactiviteiten: teambegeleiding binnen één specifieke vereniging.

Welke elementen zorgen voor succes van een vormingsactiviteit?

- Tijdens een vormingsactiviteit wordt het best plaats gemaakt voor de eigen inbreng van de deelnemers en/of voor getuigenissen.
- Lesgevers extern aan de vereniging kunnen potentiële deelnemers extra aantrekken omdat ze bv. als 'vernieuwend' worden beschouwd.
- Lesgevers dienen te voorzien in degelijk materiaal; zowel tijdens de vormingsactiviteit zelf als voor hetgeen kan meegenomen worden door de deelnemers.
- De inhoud van de vorming moet bruikbaar zijn voor de deelnemers, zowel voor hun activiteiten als vrijwilliger als daarbuiten (bv. in hun job).
- De vormingsactiviteit dient aangepast te zijn aan het profiel van de deelnemers die men voor ogen heeft: tijdstip, inhoud, aanpak, ...
- Een aangename omkadering (bv. drankje) zorgt voor een grotere tevredenheid.

Welke verwachtingen hebben de deelnemers aan de focusgroepgesprekken (vanuit hun functie) met betrekking tot vorming voor vrijwilligers in de regio?

- Enerzijds moeten verenigingen zelf voorzien in een vormingsaanbod voor de vrijwilligers die in hun vereniging actief zijn.
- Anderzijds hebben verenigingen op dit vlak nood aan ondersteuning:
 - om samen te werken met andere vorming aanbieders;
 - om het werkveld beter te kennen;
 - om vorming op maat en op vraag in te richten.

INTERESSANTE BRONNEN

Onderzoeksrapport

Het volledige onderzoeksrapport met de gedetailleerde weergave van de onderzoeksstrategieën en -resultaten kunt u online raadplegen.
www2.vormingplusgent-eeklo.be/onderzoeksrapportvrijwilligers.

Wil je verder aan de slag?

Met deze links en leestips wil Vormingplus Gent-Eeklo je op weg zetten.

Algemene info over vrijwilligerswerk

www.cev.be

European Volunteer Centre

www.vrijwilligersweb.be

Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk

www.vrijwilligerswerk.be

Vlaams, Brussels en provinciale Steunpunten Vrijwilligerswerk

www.oost-vlaanderen.be/vrijwilligerswerk

Steunpunt Vrijwilligerswerk Oost-Vlaanderen

Vorming, opleiding en advies

www.de-raet.be

Stichting Lodewijk de Raet

www.dewakkereburger.be

De Wakkere Burger

www.uams.be

Universiteit Antwerpen Management School

voce.khm.be

Vormingscentrum KHMechelen

www.ethicom.be

EthiCom

www.procura.be

Procura

www.vormingplus.be

Regionale volkshogescholen - Vormingplus

www.vormingplusgent-eeklo.be

Volkshogeschool, Vormingplus Gent-Eeklo vzw

www.socius.be

Steunpunt voor Sociaal-Cultureel Volwassenenwerk vzw

www.prettiggeleerd.be

De sociaal-culturele activiteitenkalender

www.bijleren.be

Bijcholingskalender voor vormingswerk(st)ers

Studies en publicaties

BUELLENS (K.), STORMS (B.), *Vrijwilligers onder de loep. Een literatuurstudie*, Turnhout, Vormingplus Kempen, maart 2006.

COCKX (F.), *Leren voor vormingswerk. Concepten voor het faciliteren van leren*, Brussel, Socius, februari 2007.

Conference on mutual recognition skills and competences gained through volunteering: towards a European Debate. Final Report, Brussels, European Volunteer Centre (CEV), 23-24 may 2007.

Eindrapport onderzoeksproject: participatie in verenigingen, Brussel, Socius, september 2005.

ENGELEN (A.), *Ondersteuningsmogelijkheden voor het vrijwilligerswerk in verenigingen in Limburg*, Hasselt, Vormingplus Limburg, juni 2006.

Gezocht: geëngageerde vrijwilliger! Inventaris met goede praktijkvoorbeelden i.v.m. participatie in verenigingen, Brussel, Projectgroep Sociale Pedagogiek KULeuven & Socius, Socius, oktober 2006.

HAMBACH (E.), *Met vrijwilligers sporen in een kunst*, Antwerpen, Provinciale Steunpunten Vrijwilligerswerk en het Punt vzw, 2004.

HAMBACH (E.), *Vrijwilligers prikkelen is een kunst*, Antwerpen, Provinciale Steunpunten Vrijwilligerswerk en het Punt vzw, 2003.

SCHUER (V.) e.a., *Vrijwilligers onder de loep. Verslagboek symposium juni 2006*, Turnhout, Vormingplus Kempen, maart 2007.

VERLINDEN (R.), *Educatieve behoeften in de regio Vlaamse Ardennen-Dender*, Geraardsbergen, Vormingplus Volkshogeschool Vlaamse Ardennen-Dender vzw, december 2005.

Volunteering in a Lifelong Learning Policy. Conference Report, Rome (Italy), European Volunteer Centre, Rome, april 2006.

Vorming en vrijwilligerswerk. Wat leren we van de 'nieuwe' vrijwilliger? Verslagboek van de Vlaams-Nederlandse conferentie, 16 november 2001, s.l., Beraadsgroep Vorming en Socius, mei 2002.

Vrijwilligerswerk organiseren voor leidinggevendenden in organisaties, Hasselt, 2e Directie Welzijn-Provincie Limburg, mei 2000.

DANKWOORD

Onze dank gaat uit naar:

- de medewerkers van het onderzoek: Nancy De Blicq, lector Hogeschool Gent, Departement Sociaal-Agogisch Werk; Greet De Brauwere, lector Hogeschool Gent, Departement Sociaal-Agogisch Werk; Melissa De Clippeleer, stafmedewerker kennisbeheer, Vormingplus Gent-Eeklo; Kenneth Muylaert, Student Hogeschool Gent, Departement Sociaal-Agogisch Werk (Afstudeerrichting Sociaal Cultureel Werk) en Elisabeth Seeuws, stafmedewerker vorming voor vrijwilligers, Vormingplus Gent-Eeklo;
- de vrijwilligers die een ingevulde vragenlijst terugstuurden en de deelnemers aan de focusgroepen;
- de Provincie Oost-Vlaanderen, het Steunpunt Vrijwilligerswerk van de Provincie Oost-Vlaanderen en CERA.

COLOFON

'Vrijwilligers in vorm(ing), Educatiebehoeften van vrijwilligers in de regio Gent-Eeklo' is een uitgave van:

Vormingplus, Volkshogeschool Gent-Eeklo vzw

Reigerstraat 8, 9000 Gent

Tel. 09 224 22 65

E-mail info.gent.eeklo@vormingplus.be

Website www.vormingplusgent-eeklo.be

Redactie Elisabeth Seeuws, Greet De Brauwere, Frank Dierickx, Nancy De Blicck,
Melissa De Clippeleer

Vormgeving Magelaan

Druk Parys Printing

Foto's Tim Deschaumes

Coverfoto Hortongroup

Publicatieplaats en -datum Gent, oktober 2008

D/2008/11783/1

Gent
Eekle

HOGESCHOOL GENT
LID VAN DE ASSOCIATIE UNIVERSITEIT GENT

samen investeren in welvaart en welzijn

Deze uitgave werd gerealiseerd met de steun van de Provincie Oost-Vlaanderen en de Vlaamse Overheid.

Met steun van de
Vlaamse overheid

